

ОГЛЯД МІНСЬКИХ ДОМОВЛЕНОСТЕЙ ЧЕРЕЗ ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

«Мінські домовленості» – під такою назвою об'єднують Мінський Протокол від 5 вересня 2014 року, Меморандум про виконання Протоколу від 19 вересня 2014 року та Комплекс заходів щодо виконання Мінського Протоколу від 11–12 лютого 2015 року. Завданням цієї роботи є аналіз чи є Мінські домовленості договорами у розуміння Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року (*далі* – Конвенція).

У ч. 1 ст. 2 Конвенції наведене визначення, що висуває наступні вимоги до договору: наявність письмової форми, належні сторони, наявність угоди. Щодо письмової форми, то вона була дотримана.

Щодо другого критерію, що це має бути договір між державами виникають питання. Держава має бути представлена уповноваженою на те особою, щоб відповідно з договору виникали права та обов'язки. У п. «с» ч. 1 ст. 2 Конвенції уточняється, що «повноваження» означають документ, який виходить від компетентного органу держави і за допомогою якого одна чи кілька осіб були призначені репрезентувати дану державу з метою вчинення будь-якого акту, що стосується договору. В нашому випадку всі три документа були підписані Другим Президентом України Леонідом Кучмою. Дослідимо чи володів він достатніми повноваженнями.

По-перше, з характеру Мінських домовленостей випливає, що вони мали бути підписані від імені України. Відповідно до ч. 4 ст. 6 Закону України «Про міжнародні договори» повноваження на ведення переговорів і підписання міжнародних договорів від імені України надаються Президентом України.

В автентичному варіанті Конвенції англійською мовою (ст. 85) вжито термін «full powers» для позначення «повноважень». Мінімальними вимогами до «повноважень» є зазначити уповноважену особу, перелік повноважень, або принаймні назву договору на який вони поширюються, підпис Президента та дату видачі [1: с.124–125]. Які ж «Повноваження» отримав Леонід

Данилович: вони дійсно видані на його ім'я, чинним Президентом України, вказана дата, але головне питання – їх сукупність. Він уповноважений «представляти Україну у Тристоронній контактній групі з мирного врегулювання ситуації в Донецькій і Луганській областях» [2]. В цьому Розпорядженні не сказано, що Кучма Л. Д. уповноважений приймати текст будь-якого договору чи виражати згоду України на обов'язковість для неї будь-якого договору. Тому Кучма Л. Д. мав повноваження вести переговори, але не підписувати договори.

Альтернативний п. «б» ч. 1 ст. 7 Віденської конвенції зазначає, що представник є уповноваженим, якщо це впливає із звичайної практики держав. Аналізуючи положення Конституції та Закону України «Про міжнародні договори» приходимо до висновку, що так як розроблені процедури та вимоги для видачі «Повноважень», а участь колишнього Президента у переговорах не звичайна справа для України, то цей пункт також не може бути застосовний.

Отже, можна підсумувати, що Мінські домовленості були підписані особою з боку України без належних повноважень.

Згідно ст. 8 Конвенції навіть якщо договір було укладено неуповноваженою на це особою, він все одно є чинним, коли наявне наступне підтвердження державою. Це могло б бути підтверджене ратифікацією Мінських домовленостей, що і вимагається законодавством. Згідно з п. «е» ч. 2 ст. 9 Закону України «Про міжнародні договори» міжнародні договори, виконання яких зумовлює зміну законів або прийняття нових законів України, підлягають ратифікації. У п. 3 Мінського Протоколу вимагається прийняти закон про спеціальний статус, в п. 6 – закон про недопущення переслідування і покарання осіб у зв'язку з подіями, які мали місце в окремих районах Донецької та Луганської областей. В п. 11 Комплексу заходів щодо виконання Мінського Протоколу передбачено проведення конституційної реформи. З цього випливає, що Мінські домовленості підлягають обов'язковій ратифікації. Її відсутність свідчить про не схвалення Україною вказаних домовленостей.

Останнім згаданим критерієм є наявність угоди. Угода має бути взаємною та вільною, інакше, договір вважається нікчемним. Як зазначено у ст. 52 Конвенції, «договір є неважним [нікчемним], якщо його укладення стало результатом погрози силою або її

застосування на порушення принципів міжнародного права, втілених у Статуті Організації Об'єднаних Націй». Відповідно до Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», Російська Федерація вчиняє акт агресії стосовно України починаючи з 2014 року. Мінські домовленості були укладені роком пізніше, та підписані внаслідок застосування сили проти України [3]. Свідченням того, що це вважається не мирним договором, тобто договором нав'язаний силою є те, що агресія Росії не припинялась, та і вона сама нехтує виконанням Мінських домовленостей [3], в той же час як для України її текстом створюється купа обов'язків, які підривають її позицію та перешкоджають реалізації права на самозахист. Дана ситуація є буквальною ілюстрацією положень ст. 52 Конвенції, тому Мінські домовленості із самого початку є мертвонародженими, так як нав'язані державою-агресором страхом та силою.

Підводячи підсумки, Мінські домовленості є нікчемними згідно Конвенції про право міжнародних договорів. По-перше, їх не було підписано уповноваженою на те особою та не було схвалено Україною. По-друге, і найголовніше, вони нав'язані силою, що суперечить самому поняттю угода, отож вони не мають юридичної сили.

Джерела:

1. Розпорядження Президента України №953/2014-рп. Про уповноваження Л. Кучми на участь у Тристоронній контактній групі з мирного врегулювання ситуації в Донецькій і Луганській областях. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/9532014-rp-17449>.
2. Dörr O., Schmalenbach K. Vienna Convention on the Law of Treaties: A Commentary. Springer. Berlin. 2012. 1412 p.
3. Василенко В. А. Історичний законодавчий акт геополітичної ваги. URL: <https://tyzhden.ua/Politics/208761>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Грушко М. В.